

Észter folyadékok előnyei

XIX. Szigetelésdiagnosztikai Konferencia 2019. október 16-18. Mátraháza

Dr. Györe Attila

2019. október 17.

Transform your thinking

midel.com

Tartalom

- Új kihívások
- Pár szó az észterekről
- Tűzbiztonsági kérdések
- Környezetvédelmi megközelítés
- Élettartam növekedés
- Észterek elosztó hálózati transzformátorokban
- Észterek offshore alkalmazásokban
- Észterek városi alállomásokban
- Észterek mobil transzformátorokban

M&I Materials

High Vacuum Sealants & Lubricants

Tungsten Heavy Alloys

Silicon Carbide Varistors

Örökség - Alapítva 1901-ben, GEC Alsthom (26 év) M&I Materials (1993-tól)

Tapasztalat - 40 évnyi MIDEL-es tapasztalat és műszaki szakértelem

Aktív szerep a transzformátor iparban

Átviteli Hálózatok Kihívásai

- Előreláthatólag sok kihívás várható az átviteli és elosztói hálózatokon
- Közlekedés villamosítása
  - Villamos autók és Plug-in Hibridek
- Fűtés villamosítása
  - Fosszilis energiaforrások használatának csökkentése
- Megnövekedett megújuló energiaforrások
- Megnövekedett energiatároló-rendszerek
- Urbanizáció

Mit jelent mindez a transzformátoroknak?

- Megnövekedett terhelés
- Megnövekedett flexibilitás iránti igény
- Csökkent alállomási alapterület a városokban
- Magas biztonsági szint iránti igény
- Csökkentett meghibásodás iránti igény

Észterek transzformátorokban

- Az 1930-as évektől 1970-es évekig a PCB volt a “tűzbiztos” folyadék a transzformátorok számára
- A szigorúbb toxikológiai és környezetvédelmi előírások odavezettek, hogy a PCB tiltólistára került
- Alternatív megoldásra volt szükség és a **szintetikus észtert** emiatt fejlesztették ki
- A megújuló termékek iránti igények miatt az 1990-es években a természetes észtereket is kifejlesztették
- Azóta ezek a termékek az alkalmazásuk területén azonos utat járnak be

MIDEL észterek portfóliója

Természetes észter

Szója

Répce

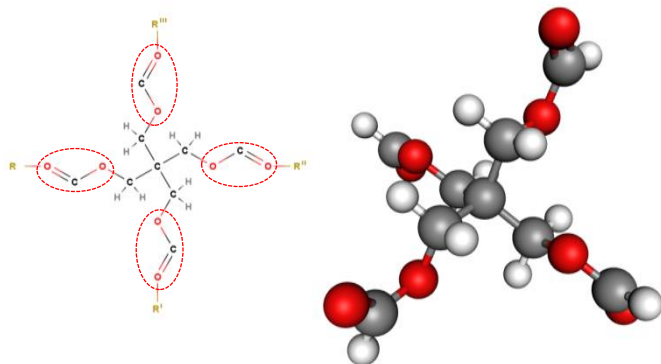

Szintetikus észter

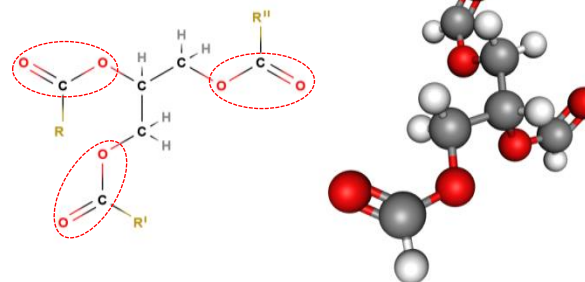

Észterek

Szintetikus Észter

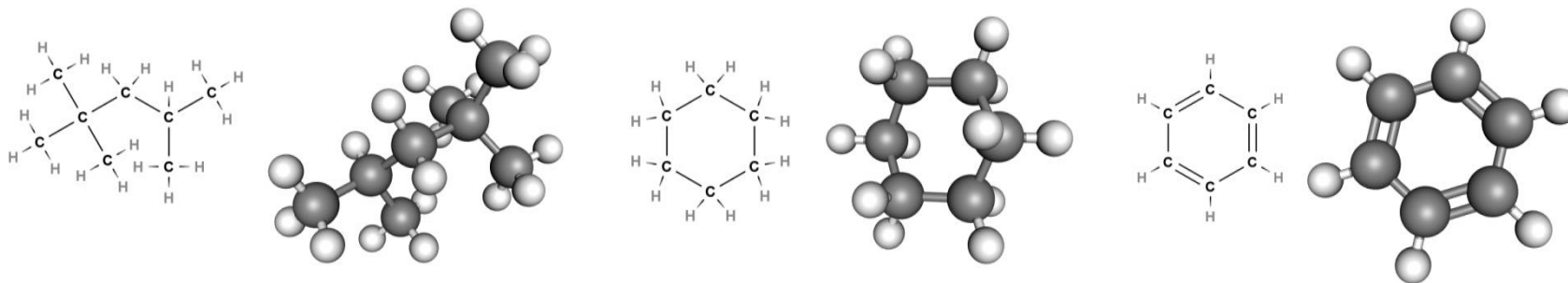

Természetes Észter

H - Hydrogen
C - Carbon
O - Oxygen
R - Carbon Chains

Ásványi olaj

Miért használjunk észtert?

- Mind a szintetikus mind a természetes észter magas fokú tűzbiztonságot kínál
- Gyulladás pont $>300^{\circ}\text{C}$
- “Less Flammable Liquids” (Kevésbé gyúlékony folyadékok) osztályába tartozik
- Kevesebb tűzvédelmi berendezésre lehet szükség
- Az észtereknek más előnyeik is vannak
- Ténylegesen lebomló (Readily biodegradable) és nem mérgező
- Várható hosszabb élettartam
- Ez mind a várható **kockázatok csökkenéséhez** tud vezetni

A szintetikus és természetes észterek főbb különbségei

Oxigénnel szemben való ellenállóság

- Szintetikus észter mind nyitott (breathing) mind zárt (sealed) transzformátorban használható
- Természetes észter csak zárt, szigetelt (sealed) transzformátorban használható

Víztartalom kezelése

- A szintetikus észter több vizet tud megkötni (legalább kétszer annyit)

Alacsony hőmérsékleti teljesítmény

- Szintetikus észter hideg környezetben is használható
- Természetes észtereknek magas a dermedés pontja

Üzem tapasztalatok

- Szintetikus észter (MIDEL 7131) – több mint 35 évnyi üzem
- Természetes észter (MIDEL eN) – 20 év piaci tapasztalat

Észterek tűzbiztonsági előnyei

- 100% tűzbiztonsági eredmény
- Nagyon nehéz meggyújtani
- Nagy térfogat meggyulladásának nagyon kicsi az esélye (nincs hír róla)
- Füstmérgezésnek nagyon kicsi az esélye
- Várhatóan alacsonyabb a tűzvédelem bekerülési és fenntartási költsége
- Alacsonyabb biztosítási összeg lehetősége

Gyulladási ellenállóság

Ásványi olaj, 3 perc

Ásványi olaj, 4 perc

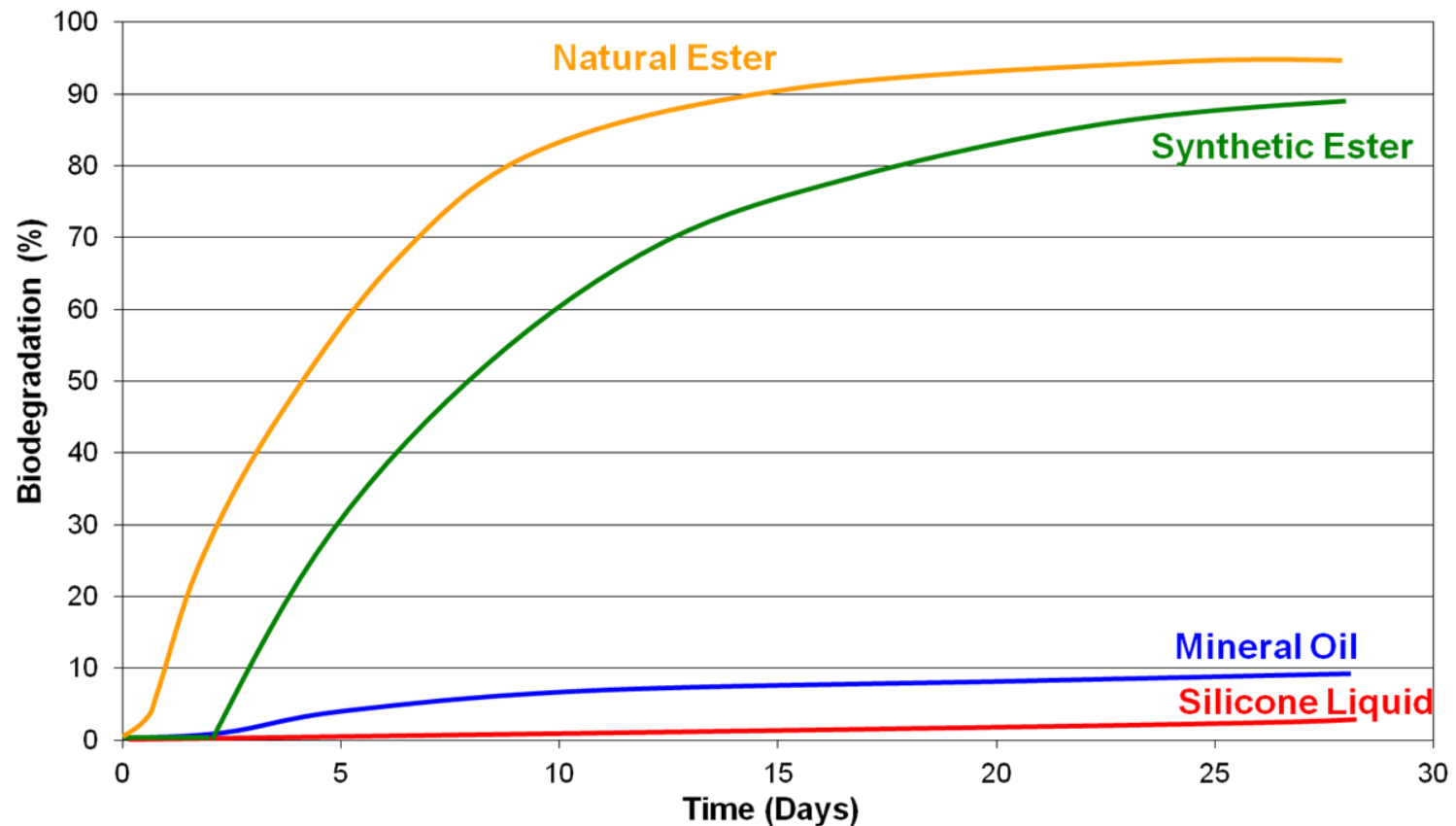

MIDEL 7131, 3 perc

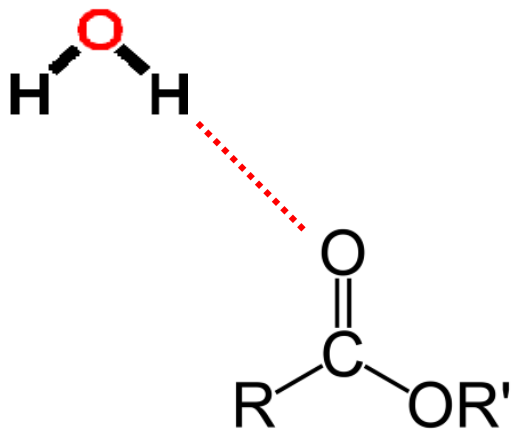

MIDEL 7131, 70 perc

Környezetvédelmi hatás – Önlebomlás – Biodegradation

Kiváló nedvességtűrő képesség

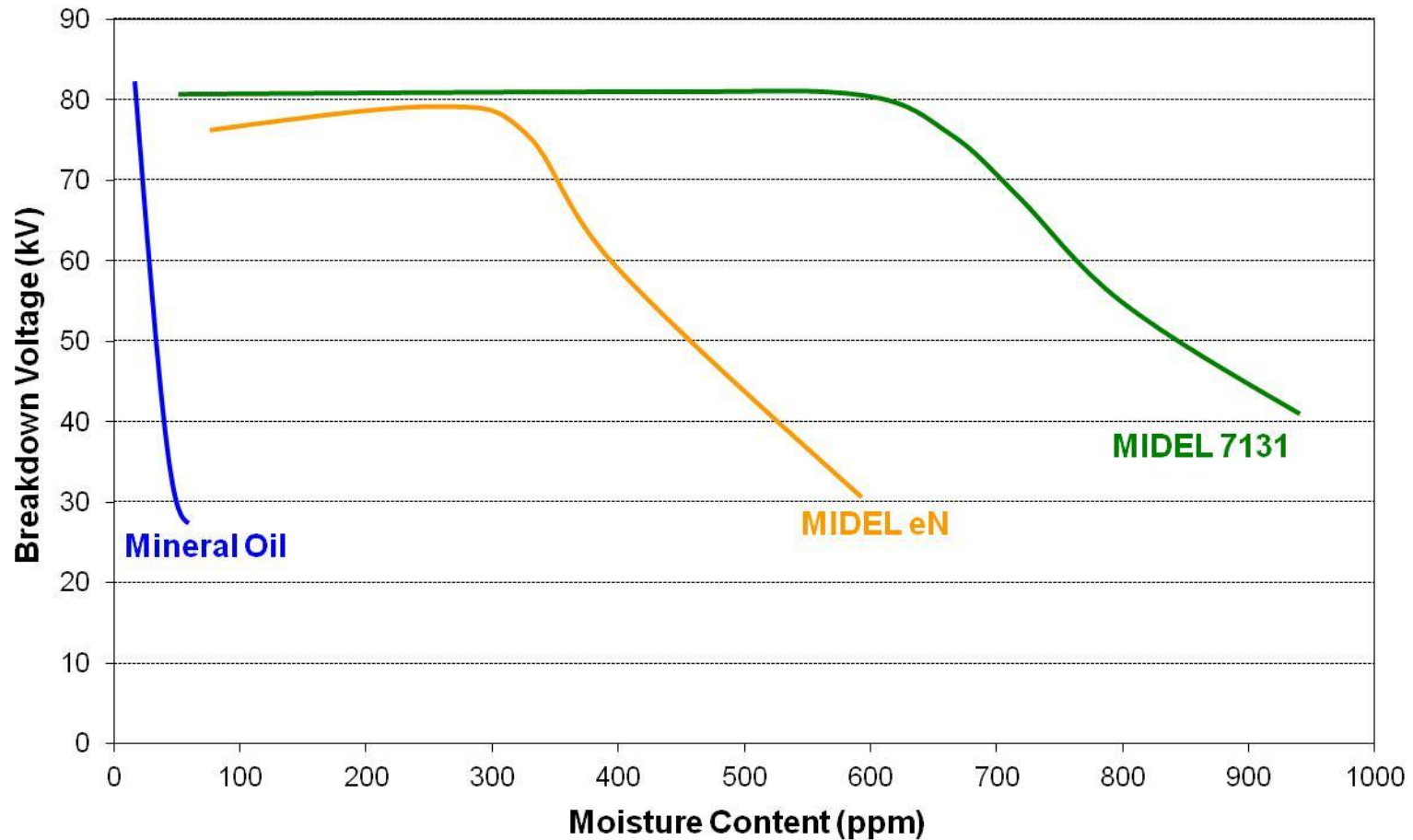

Folyadék	Észter Molekula	Víz telítődés szoba hőmérsékleten (ppm)
Ásványi olaj	0	55
Természetes Észter	3	1100
Szintetikus Észter	4	2700

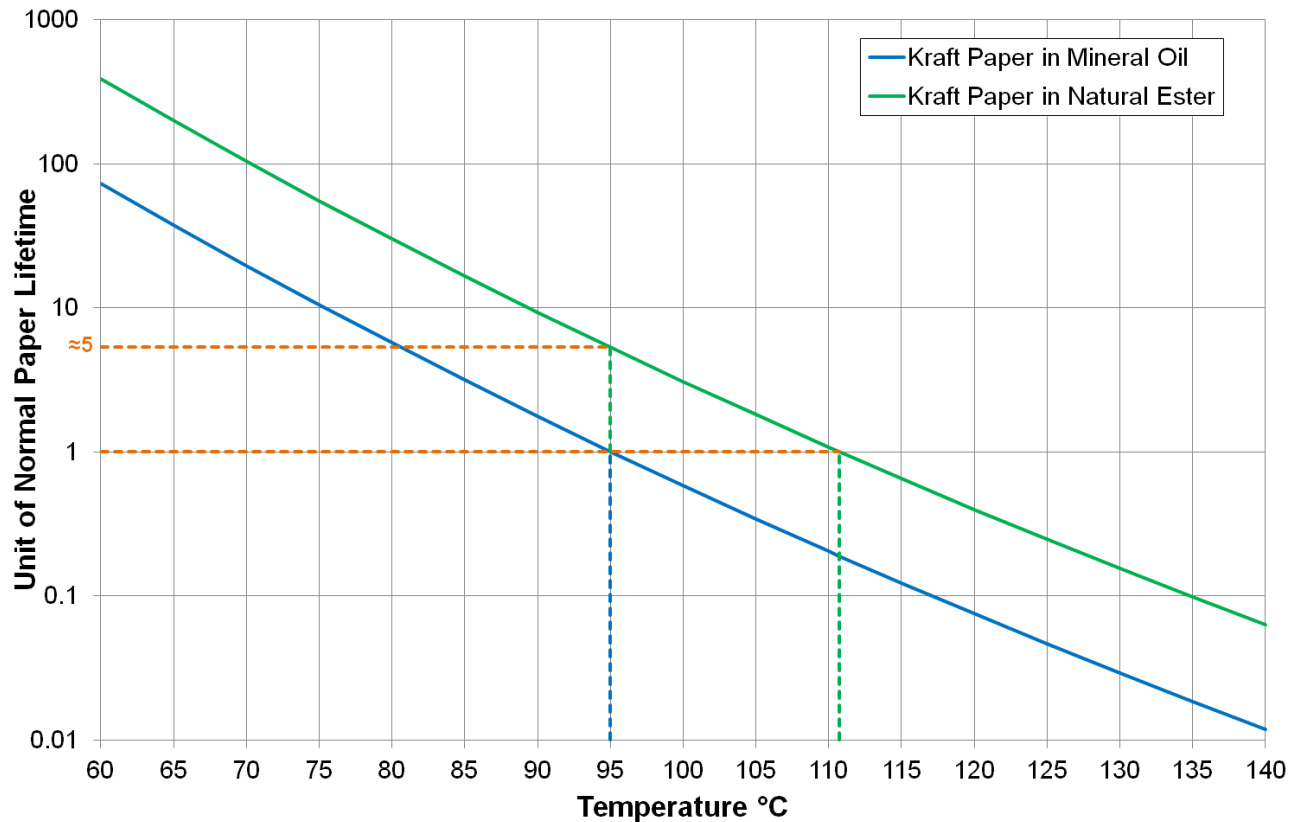
A létrejövő hidrogén kötésen keresztül az észter sokkal nagyobb mennyiségű vizet tud megkötni

Átütési Feszültség vs víztartalom @ 20° C

Relatív papír öregedés (hosszabb vagy melegebb)

Ref: IEC 60076-14, Sept 2013

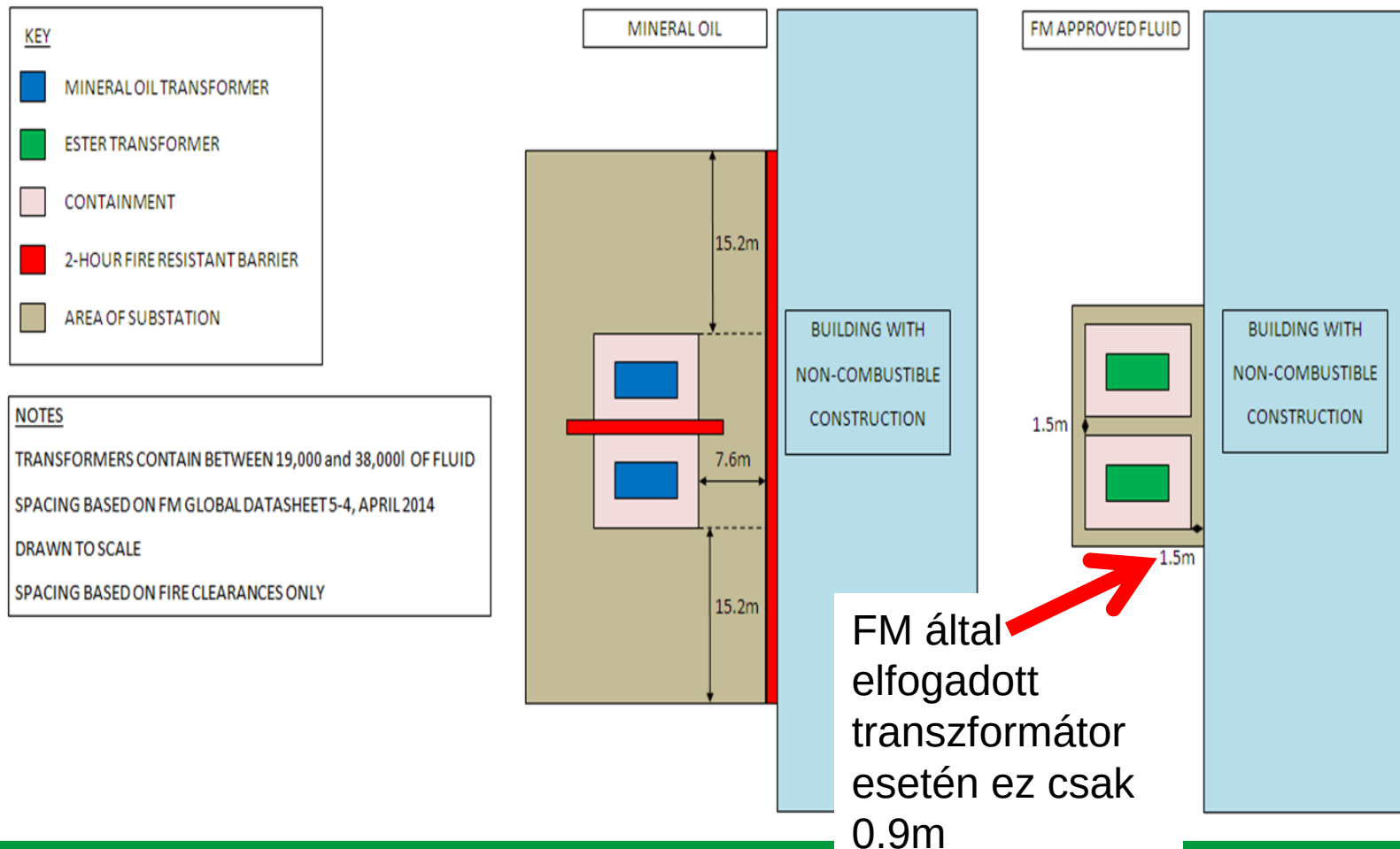

Transzformátor folyadékok

	MIDEL 7131	MIDEL eN	Ásványi olaj
Tűzbiztonsági osztály	K3	K2	O1
Teljesen lebomló (Readily Biodegradable)	✓	✓	X
Átütési feszültség (IEC 60156)	>75 kV	>75 kV	70 kV
Víztelítődés (20°C)	2700 ppm	1100 ppm	55 ppm
Oxidáció ASTM D2112	421 perc	<40 perc	300 perc
Dermedési pont	-56°C	-18°C - 31°C	<-50°C
Teljesítmény magas hőmérsékleten	Kiváló	Jó	Alacsony

Mit jelent mindez egy alállomásnál?

Az észter miként tud segíteni az asset managereknek?

- A hosszabb papír élettartam hosszabb transzformátor működést tud eredményezni - **Alacsonyabb élettartam költség**
- Alternatív megoldásként a transzformátor **magasabb hőmérsékleten** is tud üzemelni
- **30°C-kal magasabb** is lehet észterrel az ásványi olajhoz képest
- Ez mind magasabb szintű **flexibilitást** eredményezhet
- A magasabb hőmérséklet korlátok **kompaktabb transzformátorokat** jelenthetnek
- Magas hőmérsékletű szigetelőanyagokkal (pl aramid) magasabb teljesítményű **mobil alállomások** tervezhetők

Észterek Elosztó Transzformátorokban

Tűzvédelmi szempontból a világ számos elosztó hálózatán telepítettek észterrel töltött transzformátorokat

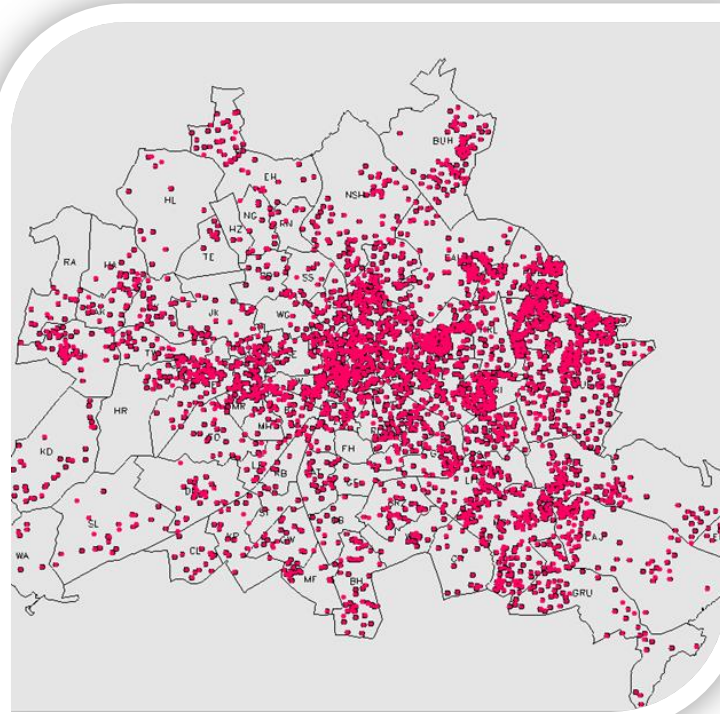
Észterek Elosztó Transzformátorokban

Környezetvédelmi szempontból érzékeny területeken

Berlin észteres
transzformátorokat használ
vízgyűjtő területeken

Berlin térképe az észteres
transzformátorokról

Újratöltés (Retrofilling) – 68kV

- 12 MVA, 48 éves transzformátor, EDF, St Lary Ski Resort
- Transzformátor magas víztartalommal
- Újratöltve szintetikus észterrel 2009-ben

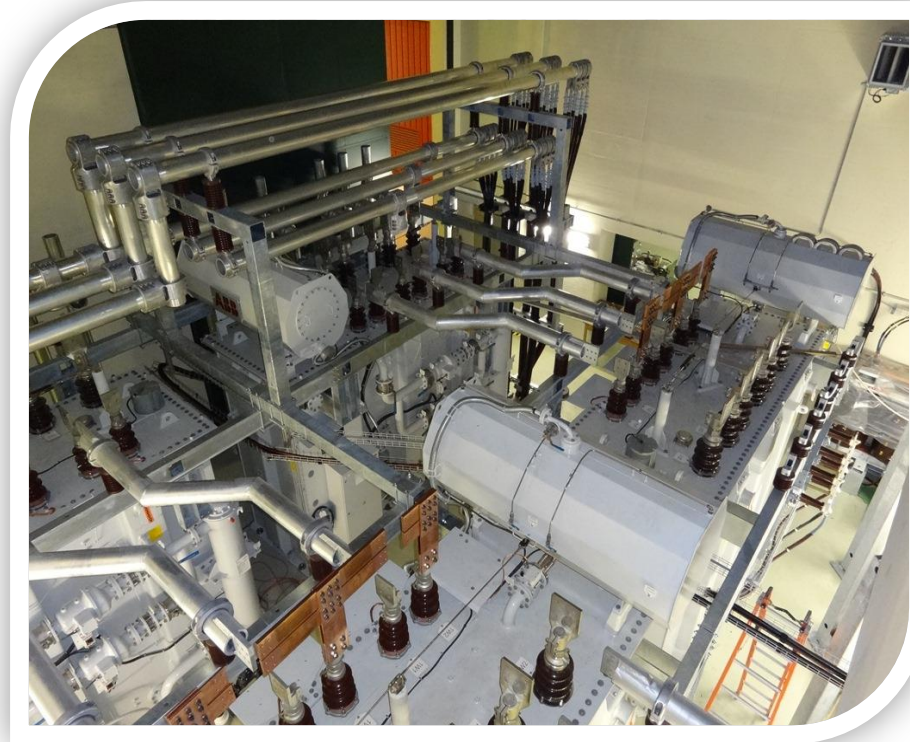

	Újratöltés előtt (Ásványi olaj)	Újratöltés után, 2009 (MIDEL 7131)	Dec 2010 (M&I Lab)
Átütési feszültség	26 kV	76 kV	85.1 kV
Víz tartalom	29 ppm	20 ppm	345 ppm
Teljes savszám	0.392 mg KOH/g	0.072 mg KOH/g	0.170 mg KOH/g

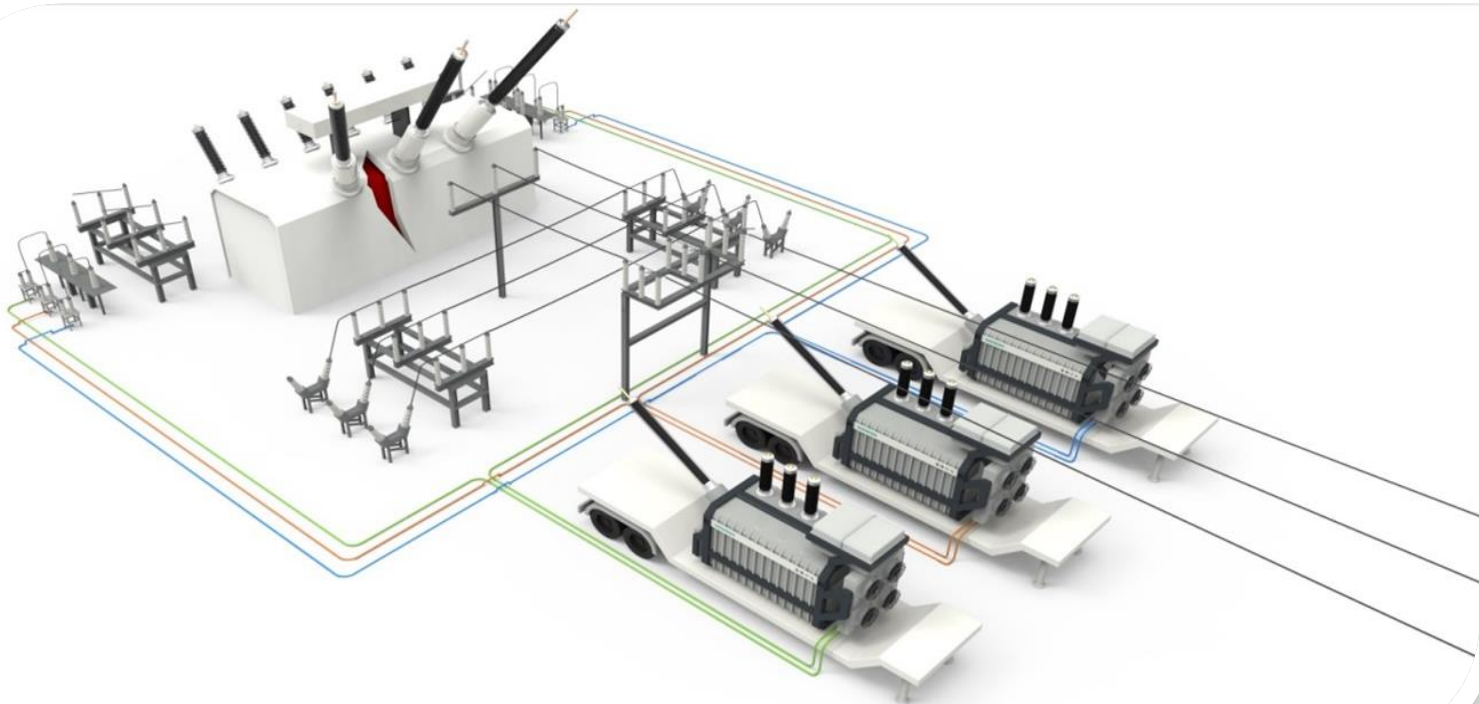
Föld alatti vízerőmű

- Nincs aktív tűzvédelmi rendszer a transzformátoroknak
- 4 x 50MVA tr meglehetősen közel telepítve

Mobil (Resilience) Transzformátorok

- Kompakt EHV mobil transzformátorok a gyors energiaellátás helyreállítása érdekében természeti katasztrófák vagy meghibásodások után

Észterek városi alállomásokban

A hagyományos ásványi olajos megoldás nagy alapterületet igényel

Észterrel sokkal kompaktabb kialakítás érhető el

National Grid UK 400kV

- Nagy volumenű projekt egy sűrűn lakott városrészben
- Az ott lakók és a tervezők igényit is ki kellett elégíteni
- A szintetikus észteres megoldással:
  - Növelt tűzbiztonság
  - Kevésbé komplex folyadék felfogó tér
- Alacsonyabb bekerülési költség:
  - Alállomási alapterület (m²)
  - Kialakítási konstrukció

nationalgrid

Transzformátor hő-visszanyeréssel

- Észterrel könnyebben megoldható
- A veszteségből nyert hőenergia házak fűtésére használható
- National Grid Highbury projekt

[MIDEL®]
SAFETY INSIDE

Összefoglalás

- Észterrel töltött transzformátorok több előnyt tudnak az áramszolgáltatóknak, végfelhasználóknak nyújtani
- A növelt tűzbiztonság csökkenteni tudja az alállomások méreteit
- Környezetvédelmi szempontok: alacsonyabb szintű következmények csöpögés vagy kifolyás esetén
- Sok átviteli és speciális transzformátorban illetve sönt reaktorokban használják az észtert

Köszönöm a figyelmet!

További információ:

midel.com

AttilaGyore@mimaterials.com

+44 161 864 5408

Az M&I Materials Ltd vagy a cégcsoporthoz tartozó bármelyik tagja által szállított termék tárolására, használatára, kezelésére vagy tulajdonságaira vonatkozóan a kereskedelmi vagy szakmai irodalomban, specifikus érdeklődésre vagy egyébként adott ajánlás vagy javaslat jóhiszemben került megadásra, de az ügyfél felelőssége megbizonyosodni arról, hogy a termék megfelel adott céljainak illetve annak biztosítása, hogy a gyártó által előírt követelményeknek megfelelően és biztonságosan kerül felhasználásra. ®M&I Materials Ltd.